

KONTRIBUTI I ISA BOLETINIT NË LUFTËN PËR LIRI DHE KONSOLIDIMIN E SHTETIT TË PAVARUR SHQIPTAR

Isa Boletini lindi në fshatin Boletin të Mitrovicës, më 16 janar të vitit 1864. Fati e solli që po në atë muaj të vitit 1916, tashmë në moshën 52 vjeçare, të vritet në pabesi së bashku me njerëzit më të afërt të tij, dy djemtë, dy nipat e tre bashkëluftëtarët që nuk iu ndanë deri në trahjet e fundit të zemrës.

Në këtë hark kohor të moshës së tij të prerë, 35 vjet, Isa Boletini i vuri në shërbim të atdheut e të kombit, i lidhur me një nga drejtimit më themelore të lëvizjes kombëtare shqiptare, me luftën e armatosur për çlirim dhe bashkim kombëtar.

Në fillim si luftëtar e më vonë si prijës, Isa Boletini u rrit së bashku me lëvizjen e armatosur kundërosmane të fundit të shek. XIX e fillimit të shek. XX. Në këtë proces ai mësoi dhe fitoi mjaft cilësi të vyera të cilat do t'i vlejnin në përpjekjet për organizimin e udhëheqjen ushtarake të kësaj lëvizjeje.

Tiparet e një udhëheqësi ushtarak ai i shfaqti qysh në kontaktet e para me taboret osmane i rrethuar prej tyre në kullën e Boletinit në fund të shek. XIX. Këto tipare do të formoheshin e zhvilloheshin plotësisht dhe do të shfaqeshin me tërë madhështinë e tyre gjatë kryengritjeve të mëdha të viteve 1910-1912, e veçanërisht në betejat e zhvilluara në Grykën e Carralevës në maj të vitit 1910 dhe në betejat e maj-korrikut të kryengritjes së vitit 1912. Për shkallën e lartë të organizimit dhe mënyrën e drejtimit të kryengritësve oficeret turq e vlerësuan Isa Boletinin dhe krerët e

tjerë kryengritës si njerëz të shkolluar e specialistë të zotë, të cilët sipas tyre nuk mund të ishin shqiptarë. Ndërsa shtypi i kohës e vlerësoi Isanë si gjeneral të ushtrisë shqiptare.

Si organizator, Isa Boletini u shqua në punën e vështirë për bashkimin e lëvizjeve të armatosura të krahinave të ndryshme në një kryengritje të vetme, për të nxjerrë atë nga kufijtë e Kosovës e të Shqipërisë Veriore dhe për t'i dhënë asaj karakter mbarëkombëtar.

Bashkimin e popullit shqiptar në luftën kundërosmane, ai e shihte si faktorin kryesor të brendshëm për arritjen e fitores. "Kur të bashkohen të gjithë shqiptarët, do të theksonte Isai, e të lidhin ndër vedi një besë shqiptare, do të jemë të zotë të përzomë urdinë e turkut jo me armë, por edhe me hunjtë e gardhit". Kjo u arrit në Kryengritjen e Përgjithshme të vitit 1912.

Si një nga fitoret qendrore të kësaj kryengritje, për përgatitjen e saj ai i ra tej e mban Kosovës e krahinave të tjera, ku mori pjesë në të gjitha mbledhjet e kuvendet, duke dhënë kontributin e tij për organizimin e tyre. Ndihej e tij e çmuar u ndie mjaft edhe në masovizimin e kryengritjes.

Në kuadrin e përgatitjeve të kryengritjes brenda vendit, hyjnë edhe përpjekjet e Isa Boletinit e të krerëve të tjerë për të siguruar një mbështetje e bashkëpunim me vendet fqinje. Në kushtet e refuzimit të një bashkëpunimi të tillë nga Mali i Zi dhe Bullgaria, Isa Boletini i nxitur nga nevojat e kryengritësve për armë e municion, u mundua të shfrytëzojë prirjet e Serbisë për të bashkëpunuar me kryengritësit shqiptarë.

Kontaktet e Isa Boletinit me të dërguarit e Serbisë në vitin 1912 u shfrytëzuan nga njerëz keqdashës për të thënë se Isa Boletini u shit tek të huajt. Në takimet me ta, Isai u përball me diplomatët më të regjur të Beogradit. Në relacionet e tyre, që dikur ishin tepër sekrete, sot të publikuara, vërehet se në asnjë rast Isai nuk u bë pre e qëllimeve serbe në dëm të çështjes kombëtare. Përkundrazi me mprehtësinë e zgjuarsisë që e karakterizonte, mundi të nxjerë prej tyre një sasi të konsiderueshme armësh, të cilat i vuri në shërbim të lëvizjes. Këtë fakt nënvizonte në letrën e tij edhe i ngarkuari me punë i Francës në Beograd, drejtuar MPJ të

Francës. "Përvoja e ndjekur nga Millovanoviqi me Isa Boletinin duhet t'i ketë neveritur serbët për të vazhduar këtë edhe me krerë të tjerë në Shqipëri".

Isa Boletini punoi intenzivisht për organizimin e kryengritjes. Ai mori pjesë në Kuvendin e Junikut përkrah grupit autonomist dhe miratoi programin politik me kërkesën themelore për autonominë e Shqipërisë. Për realizimin e këtij programi, ai në bashkëpunim me Hasan Prishtinën e krerë të tjerë, drejtuan forcat kryengritëse për çlirimin e qyteteve kryesore të Kosovës.

Sukseset e njëpasnjëshme të kryengritjes e detyruan Portën e Lartë të ulëj në bisedime me shqiptarët. Në bisedimet e gushtit të vitit 1912 midis komisionit turk të kryesuar nga Ibrahim pasha dhe krereve kryengritës, në Kuvendin e Ferizajt, Isa Boletini dhe një pjesë e mirë e krereve kryengritës u tërhoqën nga programi autonomist dhe u shprehën për kërkesa të moderuara. Kjo tërheqje u kushtëzua kryesisht nga rrethanat politike të jashtme që u krijuan. Rreziku që po i kanosej popullit shqiptar nga aleanca e monarkive fqinje, provokacionet në kufirin shqiptaro-malazez krijuan tek Isai dhe një pjesë e krereve kryengritës mendimin se lufta e shteteve fqinje kundër Turqisë për pushtimin dhe copëtimin e Shqipërisë nuk do të ishte e largët, ndaj ata dolën me pikepamjen për ruajtjen e statuskuosë në Perandorinë Osmane. Filimi i luftës Ballkanike në tetor të vitit 1912 e gjeti Isa Boletinin përkrah bashkëluftëtarëve të tij në hapësirën midis Ibrit e Llapit.

Pas rënies së Podujevës në duart e serbeve, Isai u tërhoq në drejtim të Shalës për t'u prerë hovin ushtrive serbe që vinin në drejtim të Mitrovicës. Rrethimi i Mitrovicës nga forcat serbe e detyroi Isa Boletinin të tërhiqej në drejtim të Prizrenit e prej aty në krahinat ende të papushuara për të vijuar më tej luftën për mbrojtjen e vendit. Në Slllovë të Dibrës Isai mësoi për aktin e madh politik kombëtar që po përfaqëtej në Vlorë. Vetëm aty ai pa shëptimin e Kosovës e të viseve të tjera shqiptare të pushtuara nga ushtria e Aleancës Ballkanike. I zgjedhur si delegat i Kosovës në krye të 100 luftëtarëve kosovarë ai u nis për në Vlorë.

Ardhja në Vlorë më 29 nëntor të vitit 1912 shënoi fundin e etapës së luftës së paprerë të Isait kundër sundimit osman e

shteteve shoviniste fqinje, e cila u kurorëzua me shpalljen e pavarësisë së Shqipërisë. Ajo shënoi për Isen fillimin e një periudhe të re lufrash e përpjekjesh përkrah patriotëve të tjerë për konsolidimin e shtetit të pavarur shqiptar, për çlirimin e trojeve të pushtuara dhe bashkimin kombëtar.

Në sheshin e flamurit për herë të parë ai pa e u takua me Ismail Qemalin. Shtrëngimin e dorës së tij Isa Boletini e shoqëroi me urimin "Të lumtë dora Ismail Qemali" dhe mori prej plakut të urtë të Vlorës vlerësimin më të lartë për kontributin që ai kishte dhënë për shpalljen e pavarësisë. "Ti më dhe krahun e fuqishëm Isa Boletini". Që nga ky çast ai qëndroi përkrah Ismail Qemalit në përpjekje për njohjen e pushtetit të qeverisë së Vlorës edhe në qytetet e tjera shqiptare që ende nuk ishin pushtuar nga forcat e Aleancës Ballkanike. Isai u vu në krye të formacioneve vullnetare luftarake të qeverisë së Vlorës për mbrojtjen e saj nga ushtritë pushtuese.

Vëmendjen e Isa Boletinit ashtu si dhe të atdhetarëve të tjerë e tërhiqte çështja e kufijve të shtetit shqiptar. Isai u zgjodh në përbërjen e delegacionit të qeverisë së Vlorës që u nis në Londër si përfaqësues i Kosovës, fati i së cilës do të përcaktohej në Konferencën e Ambasadorëve. Si anëtar i delegacionit, por edhe individualisht ai zhvilloi një sërë takimesh me zyrtarë të lartë e deputetë të parlamentit anglez. Në të gjitha rastet ai protestoi kundër kujtdo që shprehej për copëtimin e Shqipërisë, duke lënë jashtë kufijve të saj Kosovën dhe trojet e tjera shqiptare, duke mohuar në këtë mënyrë sakrificat e panumërta të popullit shqiptar në luftën për çlirimin kombëtar, "Unë, - theksonte Isai, - nuk do të besojsha që Evropa me një kulturë të naltë do të na bënte një padrejtësi kaq të madhe. Do të ishte një vepër tepër antinjerëzore që Evropa e civilizuar do t'i lërë vëllezërit në duart e armikut, i cili është sjellë tepër barbar karshi nesh". Ai hodhi poshtë kërkesat e padrejta të Serbisë ndaj trojeve shqiptare të Kosovës. "Në këtë vilajet, deklaronte ai, shqiptarët përbëjnë shumicën dhe pjesa më e madhe bujqësore është shqiptare, prandaj me çfarë të drejte e kërkojnë armiq të tanë këtë vend".

Në intervistë dhënë korrespondentëve të ndryshëm, ai kërkoi që brenda kufijve të shtetit shqiptar të mos përfshihen asnjë katund sllav, por çka është shqiptare të mbetet e jona e jo në sundimin serb". Zgjidhjen drejt të çështjes nacionale Isai e quante si faktor

vendimtar për paqen në Ballkan. "Nëse Evropa nuk do të zgjidhë drejt çështjen e kufijve të Shqipërisë, theksonte Isai, Ballkani nuk do të ketë kurrë qetësi. Ne shqiptarët nuk marrim asnjë barrë përsipër për luftërat që do të shkaktohen në të ardhmen, në sajë të zgjidhjes jo të drejtë të kësaj çështjeje".

Vendimet e padrejta që mori Konferenca e Londrës duke lënë jashtë kufijve më shumë se gjysmën e kombit shqiptar përforcoi bindjen tek Isai se një padrejtësi të tillë do ta zgjidhte vetë populli shqiptar. Menjëherë mbas kthimit në atdhe, Isai së bashku me Mehmet pashë Derallën u dërguan qeverive të Fuqive të Mëdha Evropiane një telegram proteste, ku kërkonin rishikimin e kufijve shqiptarë. Në vitet e fundit të jetës së tij ai nuk reshti së punuari si brenda e jashtë vendit për të shfrytëzuar të gjithë mundësitë në dobi të luftës për çlirimin e Kosovës e bashkimin e saj me Shqipërinë.

Megjithëse në lëvizje e aktivitet të pandërprerë, mendjen e zemrën e kishte në vendlindje. Isai ndiqte me vëmendje politikën shkombëtarizuese që Beogradi kishte ndërmarrë në Kosovë, duke i detyruar shqiptarët të shpërngulen në vende të tjera për t'i shpëtuar terrorit serb. Mesazhi i tij në këto momente dërguar popullit kosovar ishte qëndresë dhe vetëm qëndresë. "Duhet të përballojmë të gjitha vështirësitë", theksonte Isai, qoftë edhe duke u varfëruar në truallin tonë, se vetëm në këtë mënyrë do t'i qëndrojmë atij qytetarë të zgjuar dhe besnikë, pasi në asnjë shtet tjetër nuk do të gjenim një klimë dhe bukuri si në Kosovë".

Fillimi i Luftës së Parë Botërore e gjeti Isa Boletinin në Malësinë e Gjakovës. Përqendrimi i forcave ushtarake serbe e malazeze në kufirin shqiptar dhe bashëpunimi i tyre me reaksionin brenda vendit e detyroi Isanë të linte Krasniqen e të zbriste në Shkodër, tashmë në gjendje të rëndë shëndetësore e në kushte tejet të vështira ekonomike, pasi gjithë pasurinë e tij e kishte vënë në shërbim të luftës për liri e pavarësi.

Në qershor të vitit 1915 forcat malazeze rrethuan Shkodrën. Për të mos rënë në dorë të tyre, Isai kërkoi strehim në Konsullatën Franceze në Shkodër dhe i kërkoi nënkonsullit që ta ndihmonte për t'u larguar në një vend asnjanes ose të ndërhynte pranë qeverisë së Malit të Zi e Serbisë që të lejonin kthimin e tij pranë familjes në Mitrovicë. Në qoftë se nuk do t'i realizoheshin kërkesat, Isai kishte vendosur që me çdo sakrificë të çante natën rrethimin e forcave

malezeze e të largohej nga Shkodra. Por qeveria franceze vendosi t'ia dorëzojë Isa Boletinin Malit të Zi, duke u bërë kështu drejtpërdrejt pjesëmarrëse në krimin e shëmtuar që serbo-malazezët kryen ndaj Isait 80 vjet më parë te Ura e Podgoricës.

Isa Boletini, ky patriot i shquar që bëri aq shumë për popullin e atdheun e vet, që ai të kishte shtetin e historinë e tij do të përkufizohet nga ne dhe brezat e ardhshëm me respekt të thellë dhe krenari të ligjshme. Contribution of Isa Boletini on the war for freedom and consolidation of independent albanian Country

Dr. Fatmira MUSAJ
**THE CONTRIBUTION OF ISA BOLETINI IN THE
STROUGLE FOR FREEDOM AND CONSOLIDATION
OF THE INDIPENDENT ALBANIAN STATE**

SUMMARY

Isa Boletini was born in Boletin of Mitrovica on 16th. January 1864, in a well - know family for patriotic tradition.

He manifested features of military leader since the first contacts with Ottoman battalions in the end of 19th century.

These features will grow and appear magnificently during the great revolts of 1910 - 1912.

For his high level organization and revolt leading the turkish officers esteem Isa Boletini as military educated, while press of the time estimated him as general of albanian army.

Isa Boletini joined by other albanian important personalities took place actively on Assembly of Junik in 1912 where was appro bated political program for Albanias autonomy.

Isa Boletini with his brave warriors represented Kosova on preservation of Albanian territory after proclamation of the independence in 1912. He was named on the top of voluntary militant formation of Vloras' government for defending from balcanic military occupation. Isa as representative of Kosova was elected on the delegation of Vloras' Government which se out for London to defense the problem of Albanian boundary.

During the World War I Isa Boletini fought from Kosova, Gjakova Highland to Shkodra against serbian, montenegrin military forces on January of 1916.